

Bijlage 2: Reactie op de aanbevelingen gericht aan lenW en VRO

Aan de minister van Infrastructuur en Waterstaat:

Aanbeveling 1: Breid de lokale/regionale en bovenregionale stresstesten en de daaropvolgende risicodialogen uit door:

- Samenloop van meer factoren mee te nemen. Neem naast de hoeveelheid regen en de gebiedskenmerken ook bouwtechnische en sociaaleconomische risicofactoren mee.
- Meer belanghebbende partijen (gebouw- en perceeleigenaren, bewoners) te betrekken bij de risicodialogen.

Leg dit vast in handreikingen.

lenW onderschrijft het belang van het breder trekken van de stresstest en risicodialogen. Voor het voeren van risicodialogen is in 2025 de “Handreiking dialogen”¹ opgesteld. Deze is opgesteld door de werkgroep Dialogen, onder leiding van lenW en UvW, met vertegenwoordiging van IPO, VNG, RVO, VRO, provincie Noord-Holland en gemeente Zwolle. Initiatiefnemers van de risicodialoog (vaak gemeenten) worden in deze “Handreiking dialogen” opgeroepen om naast gebiedskenmerken ook maatschappelijke ontwikkelingen mee te nemen - zoals ruimtelijke ontwikkelingen, uitvoering van projecten of sector specifieke ontwikkelingen.

lenW ziet hiernaast mogelijkheden om de relatie met de ruimtelijke inrichting te versterken. Daarom is lenW samen met VRO een traject gestart om te bepalen hoe we de link kunnen versterken naar ruimtelijke impact in de bovenregionale stresstesten wateroverlast, de risicodialoog en het opstellen van handelingsperspectieven, en in uitvoeringsagenda's en maatregelenpakketten die daaruit volgen. De gebiedskenmerken en toekomstige ontwikkelingen zoals opgenomen in de Nota Ruimte worden daarbij meegewogen. Het doel is om (kaart)materiaal op nationaal niveau op te stellen en hiermee in beeld te brengen met welke ruimtelijke transitie, gebiedskenmerken en sociaaleconomische factoren rekening moet worden gehouden. Deze informatie is input voor de risicodialoog en zal meegegeven worden aan de coördinatoren van de provincies die verantwoordelijk zijn voor de risicodialoog en het opstellen van het maatregelenpakket.

Ook de aanbeveling om meer belanghebbende partijen te betrekken bij de risicodialoog wordt door lenW ondersteund. Hierbij is het wel belangrijk een onderscheid te maken tussen een lokale extreme regenbui (grote impact in een kleiner gebied) en een bovenregionale bui (grote impact in een groot gebied, die heel weinig voorkomt), aangezien die vaak andere belanghebbenden raakt.

De gevolgen van een lokale extreme regenbui worden geanalyseerd en besproken binnen de DPRA stresstesten. Hiervoor wordt in de “Handreiking dialogen” aandacht gegeven aan het betrekken van een brede groep aan stakeholders. Er is ook een inventarisatie van te betrekken partijen opgesteld. Daarnaast wordt separaat ingezet op het vergroten van het waterbewustzijn van inwoners o.a. via de aanpak waterweerbaarheid van inwoners bij wateroverlast (in het kader van de NAW) en de Waterwijzer Gebouwen.

De gevolgenbepaling en risicodialogen van een bovenregionale bui (langdurig en over een groot gebied) worden uitgevoerd in samenwerking met de vitale sector. Zij zijn vaak ook eigenaar van een

¹ <https://klimaatadaptatienederland.nl/handreiking-dialogen/>

gebouw of object. Voor deze objecten wordt vooral ingezet op bewustzijn van de mogelijke impact, potentiële handelingsperspectieven om te blijven functioneren en gevolgbeperking.

Aan de Deltacommissaris en de minister van Infrastructuur en Waterstaat:

Aanbeveling 3: Definieer concreet in het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie aan welke eisen waterrobuuste en klimaatbestendige woningen, vitale infrastructuur en de publieke ruimte vanuit veiligheidsperspectief moeten voldoen. Koppel dit aan de kwetsbaarheid van gebieden voor extreme regen.

Het doel van klimaatbestendigheid is nauw verbonden met de zorg voor een veilige gezonde leefomgeving en het streven naar een weerbare maatschappij. In het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) is bestuurlijk afgesproken dat alle overheden door middel van stresstesten nagaan wat de kwetsbaarheden zijn voor effecten van klimaatverandering in een bepaald gebied. De Klimateffectatlas wordt daarvoor als hulpmiddel beschikbaar gesteld door IenW². De kwetsbaarheid van gebieden voor extreme neerslag is ook inzichtelijk gemaakt via deze Klimateffectatlas. IenW werkt aan het klimaatbestendiger maken van haar netwerken (wegen, vaarwegen, spoor en watersysteem). Op basis van de stresstesten wordt bepaald welke acties nodig zijn om de kwetsbaarheid te verkleinen, of welke risico's geaccepteerd moeten worden. De DPRA-aanpak is een cyclisch proces dat sinds 2019 loopt.

De basis voor eisen voor klimaatbestendige nieuwbouw is gelegd met de Landelijke Maatlat voor een groene, klimaatadaptieve gebouwde omgeving. Bij de uitwerking van de afspraken in de Woontop wordt nagegaan welke eisen juridisch geborgd kunnen worden (zie ook aanbeveling 4).

De juridische basis voor de taken en verantwoordelijkheden van organisaties verantwoordelijk voor vitale infrastructuur volgen uit de zorgplicht (Omgevingswet) en de implementatie van de Europese CER richtlijn in de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (Wwke). In 2026 wordt de Wwke actief die partijen binnen de vitale infrastructuur verplicht hun klimaatrisico's in beeld te brengen en hier passende beheersmaatregelen op te nemen. Recent heeft IenW een handreiking klimaatbestendige vitale infrastructuur³ uitgebracht om partijen te ondersteunen met de uitvoering hiervan. In het opstellen van de NAW zal deze aanbeveling ook verder uitgewerkt worden.

² <https://www.klimateffectatlas.nl/nl/>

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/10/15/handreiking-klimaatbestendige-vitale-infrastructuur-voor-het-bepalen-van-klimaatrisico-s> [Rijksoverheid.nl](https://www.rijksoverheid.nl)

Aan de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en de minister van Infrastructuur en Waterstaat:

Aanbeveling 4: Leg de richtlijnen voor wateroverlast die in de Landelijke maatlat voor een groene, klimaatadaptieve gebouwde omgeving staan in wet- en regelgeving vast.

IenW en VRO werken aan de afspraken over water en bodem die zijn gemaakt op de Woontop (2024). In de kabinetsreactie op de STOER- adviezen is opgenomen dat er uniforme kaders en werkwijzen voor wateroverlast en bodemdaling komen, (afpraak 10b)⁴. Het Rijk werkt hierin samen met de Unie van Waterschappen (UvW), Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Interprovinciaal Overleg (IPO). Momenteel worden uniforme kaders voor wateroverlast nader uitgewerkt, waarbij de Landelijke maatlat voor een groene, klimaatadaptieve gebouwde omgeving uitgangspunt is. Deze uitwerking geldt voor het stedelijk gebied, specifiek voor nieuwe gebiedsontwikkelingen.

In de Beleidsbrief van IenW van 24 april jl. is aangekondigd dat we uiterlijk in 2030 een landelijke norm hebben vastgesteld voor wateroverlast. Doel van deze normering is om te voorkomen dat er in nieuwe gebiedsontwikkelingen water in gebouwen komt of wordt afgewenteld bij een bepaalde hoeveelheid neerslag (we onderzoeken een bui van 1 uur met 70 mm neerslag en een bui van 24 uur met 120 mm neerslag, waarbij differentie tussen binnen en buitenstedelijke ontwikkelingen wordt bekeken). De uitwerking en vaststelling van de inhoud volgt een zorgvuldig proces, waarbij ook expliciet aandacht is voor de financiële consequenties.

⁴ Kamerstukken 32 847, nr. 1383

Aan de Deltacommissaris en de minister van Infrastructuur en Waterstaat:

Aanbeveling 5: Start voor de meest kwetsbare wijken binnen het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie een aanpak om de risico's van extreme regen te beheersen. Als inpassingsmaatregelen niet volstaan, kies dan voor een grootschalige stedenbouwkundige aanpak.

Binnen het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie worden er stresstesten door gemeenten uitgevoerd om inzicht te krijgen in de kwetsbaarheden van bestaande wijken. In de tweede DPRA-cyclus die in 2024 is gestart wordt van de gemeenten verwacht dat zij in deze gebieden en wijken risicodialogen voeren met betrokkenen over de kwetsbaarheden en hoe hiermee om te gaan. Hiermee vergroten we het bewustzijn over de kwetsbaarheden in gebieden en wijken. Voor de doeltreffendheid in het gebiedsproces wordt er bij voorkeur integraal gewerkt, waarbij de fysieke en sociale opgaven gezamenlijk worden opgepakt. Ook wordt er vanuit de NAW gewerkt aan een aanpak waterweerbaarheid van inwoners bij wateroverlast. De benodigde maatregelen kunnen verschillen per gebied, afhankelijk van de kenmerken van het gebied en de omvang van de kwetsbaarheid.

Het DPRA is gebaseerd op afspraken over bestuurlijke samenwerking, en niet gericht op het versterken van centrale sturing. De Omgevingswet gaat uit van het subsidiariteitsbeginsel, wat betekent dat wat op lokaal niveau opgepakt kan worden ook op dat geval opgepakt moet worden.

De gemeente kan besluiten om over te gaan naar een grootschalige stedenbouwkundige aanpak. Dit vraagt echter om zeer veel middelen en capaciteit, en is daarmee niet een makkelijk besluit. Bij de herijking van DPRA wordt ook aandacht besteed aan de noodzaak om tot structurele financiering van klimaatadaptatie te komen. Het gaat om grote investeringen bij het Rijk en bij decentrale overheden. Mogelijk moeten hiervoor financiële instrumenten worden ontwikkeld of aangepast.

Aan de minister van Infrastructuur en Waterstaat en de Vereniging Nederlandse Gemeenten:

Aanbeveling 6: Stimuleer dat gemeenten de huidige mogelijkheden van de Omgevingswet ten volle benutten om de risico's van extreme regen te beheersen door eisen op het gebied van waterberging en -afvoer te stellen bij nieuwbouw en aan bestaande bouw.

De Omgevingswet biedt veel decentrale ruimte voor het stellen van regels over omgaan met hemelwater, in afstemming tussen gemeenten en waterschappen. Het betreft namelijk een gebied specifieke uitwerking. Daartoe zijn globaal geformuleerde rijksregels (vasthouden, bergen, hergebruik en afvoeren) over omgaan met hemelwater overgedragen aan gemeenten en waterschappen, zodat deze die nader kunnen uitwerken. Deze keuze wordt herbevestigd in het Programma overgedragen milieuregels Omgevingswet, dat binnenkort wordt vastgelegd.

De Omgevingswet biedt daarnaast ook instrumenten om de risico's van extreme regen te beheersen door eisen op het gebied van waterberging en -afvoer te stellen bij nieuwbouw en aan bestaande bouw. De Landelijke maatlat voor een groene, klimaatadaptieve gebouwde omgeving is een referentiekader met doelen, normen en richtlijnen om klimaatadaptief te ontwikkelen (zie ook aanbeveling 4). Eén van de thema's uit de Landelijke maatlat is het thema wateroverlast. Het kabinet werkt, samen met de medeoverheden, aan een uniform kader met een landelijke norm voor wateroverlast, een landelijke norm voor bodemdaling en een convenant over een geüniformeerde werkwijze tussen gemeenten en waterschappen.

Voor bestaande bouw ondersteunt lenW in samenwerking met de VNG de mogelijkheden voor gemeenten de instrumenten uit de Omgevingswet te gebruiken. De Omgevingswet gaat uit van een decentrale organisatie waar dat kan. Via een ondersteuningsprogramma vanuit lenW in samenwerking met VRO worden gemeenten ondersteund. Dit programma helpt gemeenten om in het proces van de stresstesten om inzicht te krijgen in de risico's, duidelijke doelen te stellen over de ambities, en ook hoe deze ambities waargemaakt kunnen worden. Denk hierbij aan het nemen van bepaalde maatregelen, of juist het regelen van een goed crisisaanpak voor wanneer het toch misgaat. De DPRA cyclus onderscheidt 7 ambities voor een waterrobuuste en klimaatbestendige inrichting van Nederland. Een van de ambities is het Reguleren en Borgen. Het Kabinet stelt dus geen eisen voor de bestaande bouw, maar laat dit over aan de decentrale overheden.

Daarnaast zet lenW zich via het Overleg Standaardisatie Klimaat Adaptatie (OSKA) in op het standaardiseren van wateroverlast via het programma standaardisatie Wateroverlast. De stappen die we in deze samenwerking met VRO en anderen zetten, borgen we in de NAW.

Aan de minister van Infrastructuur en Waterstaat:

Aanbeveling 8: Maak in het kader van veiligheid vaart met de verruiming van de juridische mogelijkheden voor vroegtijdige weerwaarschuwingen door het KNMI.

Vroegtijdige waarschuwingen geven tijd om te handelen en om schade en slachtoffers te voorkomen en verbeteren de publieke veiligheid. De mogelijkheden voor verbeteringen in het waarschuwen door het KNMI zijn onderkend in de evaluatie van de betreffende regelgeving. Op basis hiervan is de gewijzigde Regeling taken meteorologie en seismologie (Rtms) vastgesteld, met als doel om de publieke veiligheid te vergroten⁵. De publieke taak is verhelderd en aangepast zodat bestuursorganen en overheidsbedrijven proactief en lokaal door het KNMI kunnen worden gewaarschuwd. In samenwerking met het knooppunt coördinatie regio's rijk (KCR2) wordt de informatie-uitwisseling met partners zoals veiligheidsregio's verder ontwikkeld. Radarprognosebeelden in de KNMI-App zijn toegevoegd en laten voor iedereen vroegtijdig zien hoe (extreme) neerslag zich ontwikkelt. Bij waarschuwingen wordt rekening gehouden met impact en wordt handelingsperspectief gegeven. Publiekswaarschuwingen voor gevaarlijk weer (code oranje of rood) kunnen zo nodig eerder, te weten 48 uur in plaats van 24 uur tevoren, en ook lokaal, door het KNMI worden uitgegeven.

Het KNMI draagt bij aan het eenduidig beschikbaar maken van informatie over de klimaatrisico's van onder andere, woningen, wijken en woonplaatsen, zoals de OVV in navolging van de WRR voorstelt. Bijvoorbeeld met de betrouwbare data via het dataplatform van het KNMI⁶. Ook publiceert het KNMI de klimaatscenario's en jaarlijks de Staat van ons Klimaat. Daarnaast publiceerde het KNMI in december 2025 "Een Extreem Rapport". Hierin is in beeld gebracht welke weersextremen in het huidige reeds veranderde klimaat kunnen voorkomen, waaronder extreme regenval, en wat er kan gebeuren. Het doel is dat mensen zich hierop kunnen voorbereiden.

⁵ Staatscourant 2026, 12631.

⁶ <https://dataplatform.knmi.nl/>